

INVÁZNE RASTLINY BYLINY

Inváznymi rastlinami nazývame skupinu nepôvodných druhov, ktoré boli prinesené alebo zavlečené na naše územie. Rýchlo sa množia, sú schopné obsadzovať veľké plochy a nemajú u nás prirodzených nepriateľov. Jedným z negatívnych faktorov ich prítomnosti je znižovanie biodiverzity, vytlačanie pôvodných druhov a takmer nezastavi-

teľné šírenie do prostredia. Okrem hospodárskych škôd a problémov pri ochrane prírody môžu spôsobiť aj zdravotné problémy. Preto je ich introdukcia nežiadúca. Našou úlohou je postarať sa o potlačenie výskytu invázných druhov a zabrániť ich ďalšiemu šíreniu. Táto téma by v súčasnosti mala byť jednou z priorit ochrany prírody.

GLEJOVKA AMERICKÁ (*Asclepias syriaca*)* SEVERNÁ AMERIKA

Intenzívne sa šíri hlavne na voľných plochách. Najväčšie zárstvy sa našli na piesčitých, suchých stanovištiach, no stále častejšie ju nachádzame aj na vlhkých lokalitách. Semeno je schopné šíriť sa do veľkej vzdialenosti a je veľmi odolné voči dlhotrvajúcemu suchu. V prípade porušenia rastliny reaguje masívnym zmladením z podzemia a tak je nutný chemický postup likvidácie.

Zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*)

Zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*)

ZLATOBYĽ SP. (*Solidago* spp.)* SEVERNÁ AMERIKA

Do našej krajiny bola prinesená ako okrasná rastlina. Zlatobyľ obrovská preferuje vlhké stanovišťa, s čerstvou pôdou, zatiaľ čo zlatobyľ kanadská obsadzuje voľné plochy narušených ruderalných stanovišť. Na potlačenie sa nepoužíva chemický postrek. Najlepšie výsledky boli dosiahnuté pravidelným kosením a spásaním.

NETÝKAVKA ŽLIAZKATÁ (*Impatiens glandulifera*)* ÁZIA

Objavuje sa hlavne pozdĺž riek, v lužných lesoch a krovinách. Semená dokáže vystreliť do veľkej vzdialenosti a tak je schopná zamoriť stále väčšie plochy. Produkuje veľké množstvo biomasy. Veľmi dobre regeneruje, má drobný plytký koreňový systém, ktorý je v pomere k veľkosti rastliny nedostatočný. Často tak dochádza k uvoľneniu rastliny a ešte k efektívnejšiemu šíreniu semien v okolí tokov.

BOLŠEVNÍK OBROVSKÝ (*Heracleum mantegazzianum*)* KAUKAZ

Šírenie tohto 3-5 m vysokého druhu začalo v našej krajine predovšetkým z botanických záhrad a arborét. Ako prvé stanovišťa sú obsadzované lokality pozdĺž ciest, riek a potokov. Okrem negatív spojených so znižovaním biodiverzity, hrozí pri tomto druhu aj výrazné zdravotné nebezpečenstvo. Šťava zo stoniek na pokožke človeka môže pri styku so slnečnými lúčmi vyvolať nebezpečné kožné reakcie. Po mechanickom odseknutí nadzemných častí je potrebná aj aplikácia herbicídov.

JEŽATEK LALOČNATÝ (*Echinocystis lobata*) SEVERNÁ AMERIKA

Tento jednoročný druh sa vyskytuje hlavne v lužných lesoch a hájoch. Semená môžu byť preplavované tokom rieky na veľmi veľké vzdialenosti. Uponní sa ovíja na okolitú vegetáciu, ťahá ju k zemi a je tak schopný zatieniť okolitú vegetáciu, vrátane menších stromov. Zapríčiňuje tým zníženie druhovej rozmanitosti lokality, môže však ohrozovať aj lesné výsadby. Odstraňovanie tohto druhu je vzhľadom na charakter stanovišťa a správanie sa, veľmi ťažko realizovateľné.

AMBRÓZIA PALINOLISTÁ (*Ambrosia artemisiifolia*)* SEVERNÁ AMERIKA

Jeden z najznámejších alergénov spomedzi burín poľnohospodárskych plôch. Obsadzuje najmä otvorené plochy (cestné násypy, rumoviská, úhory). Agresivitu šírenia podporuje dlhotrvajúca schopnosť klíčenia, veľká tolerancia voči suchu a celková veľmi vysoká odolnosť tohto druhu. Manažmentové opatrenia môžu byť chemické aj mechanické. Je však známe, že semená si dlhoročne zachovávajú vynikajúcu klíčivosť.

LÍČIDLO AMERICKÉ (*Phytolacca americana*) SEVERNÁ AMERIKA

Pôvodne prinesené ako okrasná rastlina. Je rýchlo rozširovaná aj vtáckmi. Obsadzuje hlavne hospodárske lesy s monokultúrami agátov a borovic. Charakterom svojho rastu a rozšírenia môže spôsobovať problémy v hospodárskom využití lesa. Rozmnožuje sa vegetatívne a veľmi úspešne sa dá potlačiť pravidelným kosením či spásaním.

ASTRA SP. (*Aster* spp.) SEVERNÁ AMERIKA

Väčšina druhov je v našej krajine známa ako okrasná rastlina v záhradách a do voľnej krajiny sa dostala ako súčasť odpadu, ukladaného na nelegálne skládky, hlavne na okrajoch obcí, lesov a riek. Vytvára husto zapojené porasty, čím silno potláča regeneráciu pôvodných druhov. Vzhľadom na častý výskyt súvislých spoločenstiev týchto bylín popri vodných tokoch je použitie chemických prostriedkov veľmi nebezpečné.

POHÁNKOVEC ČESKÝ (*Fallopia x bohemica*)* ÁZIA

Tento hybrid dvoch ázijských druhov bol prvýkrát zaznamenaný v Čechách a je jedným z najťažšie odstrániteľných invázných druhov bylín. Vytvára 2-3 metre vysoké jednoliate zárstvy a výrazne znižuje druhovú bohatosť v okolí obcí a riek. Má veľmi silnú výmladkovú schopnosť z podzemia, a aj preto si jeho odstraňovanie vyžaduje dlhoročnú kombinovanú metódu manažmentu (t.j. mechanický aj chemický zásah).

* Podľa platných právnych predpisov (Zákon č. 543/2002 Z.z.) sú vlastníci, správcovia alebo užívatelia pozemkov povinní tento druh zo svojich pozemkov na vlastné náklady odstraňovať (spôsobom stanoveným vo Vyhláske č. 24/2003 Z.z.) a zamedziť jeho opätovnému šíreniu.

INVÁZNE RASTLINY

STROMY A KRY

Inváznymi rastlinami nazývame skupinu nepôvodných druhov, ktoré boli prinesené alebo zavlečené na naše územie. Rýchlo sa množia, sú schopné obsadzovať veľké plochy a nemajú u nás prirodzených nepriateľov. Jedným z negatívnych faktorov ich prítomnosti je znižovanie biodiverzity, vytlačanie pôvodných druhov a takmer

nezastavitelné šírenie do prostredia. Okrem hospodárskych škôd a problémov pri ochrane prírody môžu spôsobiť aj zdravotné problémy. Preto je ich introdukcia nežiadúca. Našou úlohou je postarať sa o potlačenie výskytu invázných druhov a zabrániť ich ďalšiemu šíreniu. Táto téma by v súčasnosti mala byť jednou z priorit ochrany prírody.

PAJASEŇ ŽLIAZKATÝ (*Ailanthus altissima*)*

VÝCHODNÁ ÁZIA

Jeden z najnebezpečnejších invázných druhov. Dramaticky sa rozširuje na suchých stanovištiach, ale stále viac a častejšie je prítomný aj na úrodných pôdach. Miestnu druhovú biodiverzitu veľmi negatívne ovplyvňuje prostredníctvom zatienenia podrastu, alopatického pôsobenia na okolité byliny a veľkého množstva opadu z listov. Na poškodenie reaguje intenzívnym zmladením, preto je jeho likvidácia bez chemických prostriedkov takmer nemožná. Ako veľmi efektívny sa javí chemický spôsob - injektáž herbicídov do zásekov v lyku alebo dier navŕtaných do kmeňa.

HLOŠINA ÚZKOLISTÁ (*Elaeagnus angustifolia*)

ÁZIA

Medzi najproblematickejšie vlastnosti tejto kroviny môžeme spomenúť zatienenie spodných etáží a vynikajúca schopnosť fixácie dusíka koreňmi. Vďaka týmto vlastnostiam transformuje pôvodne bohaté stanovišťa na monokultúry. Najúčinnější je kombinovaná metóda odstraňovania, keď sa po vypilení na kmeň aplikuje chemická látka, či už náterom alebo injektážou.

BEZTVAREC KROVITÝ (*Amorpha fruticosa*)*

SEVERNÁ AMERIKA

Často sa vyskytuje na slnečných lokalitách. Ak by sa využívali lužné lesy a lúky tak ako v minulosti, jeho šírenie sa by bolo výrazne potlačené. Odstraňovanie komplikuje bohatá produkcia semien, preto ako najefektívnejšia metóda vychádza pasenie. Najmä hovädzí dobytok obľubuje mladé zelené výhonky. Hrúbšie časti sa môžu kosiť alebo žať.

JAVOROVEC JASEŇOLISTÝ (*Acer negundo*)*

SEVERNÁ AMERIKA

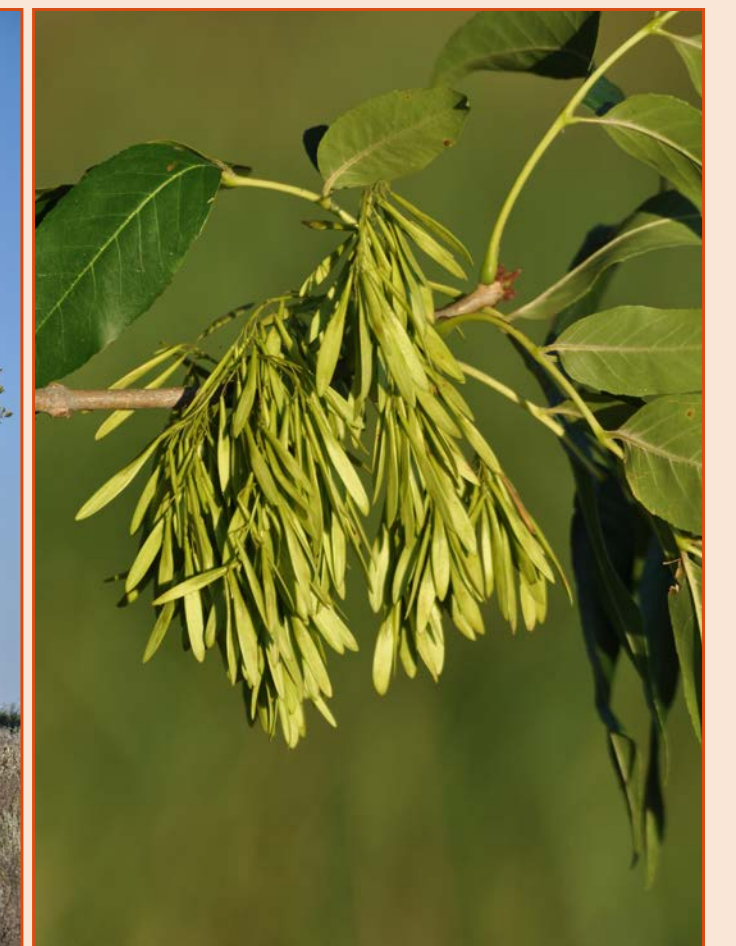
Predstavuje jeden z najproblematickejších druhov pri ochrane lužných biotopov. Veľmi dobre zmladzuje a má bohatý ročný prírastok. Mechanický spôsob odstraňovania je veľmi náročné realizovať. Najúčinnější je chemická aplikácia na mladé výhonky postrekom alebo vstreknutím do výhonu. Mladé jedince sa ľahko odstraňujú aj ručne.

ČREMCHA NESKORÁ (*Prunus serotina*)

SEVERNÁ AMERIKA

Jej rozšírenie je pozorované hlavne v lesoch s piesčitým podloží. Plody sú po dozretí veľmi atraktívnu potravou pre vtáctvo. Touto cestou sa dokážu semená šíriť na veľké vzdialenosti. Mechanické odstraňovanie je málo účinné, veľmi dobre zmladzuje. Mladé jedince sa dajú ľahko vytrhnúť, pri starých je účinné krúžkovanie. Pri aplikácii chemických metód je účinné striekanie či zatieranie prívov po oreze.

JASEŇ ČERVENÝ (*Fraxinus pennsylvanica*)

SEVERNÁ AMERIKA

Rozšírený je takmer na celom území pozdĺž riek. Obsadzujú stromové, krovinné aj bylinné etáže. Zaberá veľké plochy, plodí obrovské množstvo semien, ktoré sa rovnako dobre šíria vetrom aj vodou. Po výrube veľmi dobre zmladzuje, preto je potrebné reznú ranu chemicky ošetriť. Po takomto zásahu sú výsledky pomerne dobré.

BRESTOVEC ZÁPADNÝ (*Celtis occidentalis*)

SEVERNÁ AMERIKA

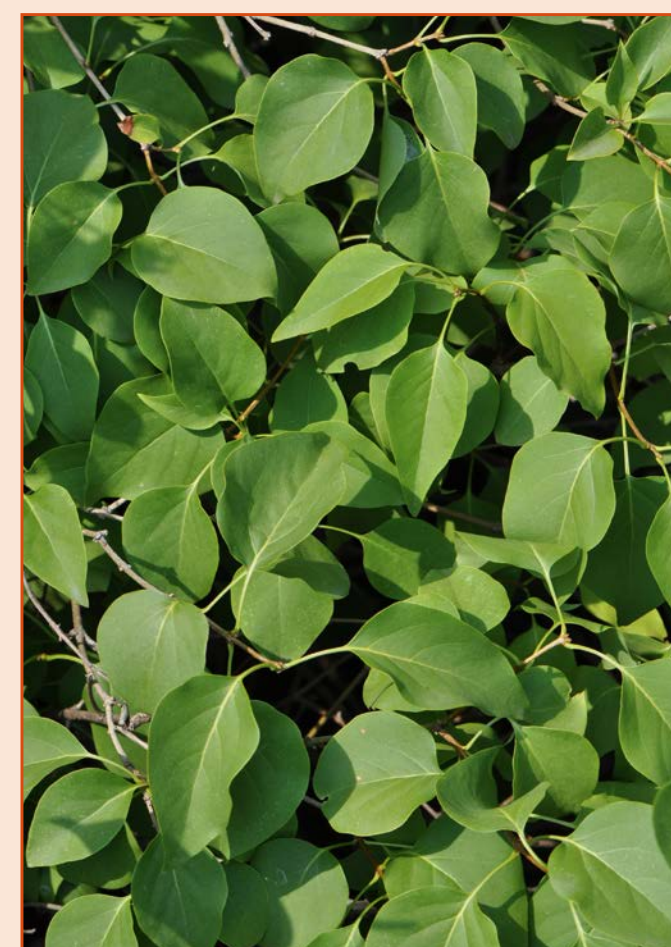
Stále častejšie sa správa invázne. Obsadzujú primárne piesčité stanovišťa, môžeme sa s ním stretnúť však aj v lesoch, kde sú týmto druhom homogénne pokryté celé plochy. Ak má dostatok priestoru, produkuje veľké množstvo semien, ktoré šíria vtáky a drobné cicavce. V dospelosti je ho náročné manažovať, preto sú potrebné zásahy v mladých porastoch. Účinné sú aplikácie arboricídov na výhonky, vstrekovanie či potieranie častí rastliny.

BUDLEJA DÁVIDOVA (*Buddleia davidii*)

ČÍNA

Budleja je bohato kvitnúca a rýchlo rastúca drevina, ktorá je odolná voči mrazu i znečisteniu ovzdušia. V súčasnosti sa teší obľube záhradkárov. Za rok môže narásť aj o 2-3 metre. Budleja obsadzujú otvorené a narušené stanovišťa ako sú okraje ciest a železníc, ruiny, okolia budov, pustatiny a pod. Zapojené porasty budleje konkurujú aj pôvodnej vegetácii pozdĺž riek (bránia rastu a rozmnožovaniu iných stromov a kríkov). Semená dokážu prečkať v pokojovom štádiu mnoho rokov, pričom nové územia dokáže budleja kolonizovať zo semena v priebehu 1-2 rokov.

ORGOVÁN OBYČAJNÝ (*Syringa vulgaris*)

BALKÁN, BLÍZKY VÝCHOD

Je to druh dobre známy zo záhrad a parkov. Predstavuje ohrozenie spoločenstiev na pieskoch a na suchých oblastiach pahorkatín. Veľmi dobre kľíči aj zmladzuje, preto si vyžaduje systematické dlhoročné zásahy. Mladé výhonky sa dajú veľmi dobre potlačiť pasením. Môže byť realizované aj chemické ošetrenie postrekom na list, či zatieraním rezných plôch.

*** Podľa platných právnych predpisov (Zákon č. 543/2002 Z.z.) sú vlastníci, správcovia alebo užívatelia pozemkov povinní tento druh zo svojich pozemkov na vlastné náklady odstraňovať (spôsobom stanoveným vo Vyhláske č. 24/2003 Z.z.) a zamedziť jeho opätovnému šíreniu.**